Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asiantuntijalausunto

22.10.2026

VN/12/2026
VN/12/2026-TEM-107

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle saaristolaiksi HE 166/2026 vp

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) pitää saaristolain uudistamisen tavoitteita perusteltuina ja kannattaa saaristoalueiden elinvoiman, saavutettavuuden, asumisen edellytysten sekä kulttuuri- ja luontoarvojen vahvistamista.

TEM korostaa, että saaristoalueet muodostavat tärkeän osan aluekehittämisen kokonaisuutta. Saaristopolitiikan tulee jatkossakin perustua poikkihallinnolliseen yhteistyöhön ja ministeriöiden väliseen yhteensovittamiseen. Saaristo-, maaseutu-, kaupunki- ja aluepolitiikan välisiä synergioita on tarpeen vahvistaa erityisesti tilanteessa, jossa julkisen talouden resurssit ovat niukat.

Saavutettavuus ja yhteysalusliikenne

TEM pitää yhteysalusliikennettä saariston elinvoiman kannalta välttämättömänä. Se on keskeinen edellytys saariston yritystoiminnalle, erityisesti matkailulle, sekä vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden arjen sujuvuudelle. Yhteysalusliikenteelle esitetty varautumisvelvollisuus tukee saariston saavutettavuutta ja turvallisuutta sekä vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä. Ministeriö kuitenkin huomauttaa, että varautumisvelvoite lisää palveluntuottajien hallinnollisia velvoitteita ja voi aiheuttaa kustannuksia esimerkiksi valmiussuunnittelun kautta.

Saariston elinvoima ja elinkeinotoiminta

TEM pitää tärkeänä, että saariston kehittämisessä huomioidaan paikallisyhteisöjen tarpeet sekä alueiden omat kehittämistavoitteet. Erityisesti matkailun kasvun myötä on huolehdittava toiminnan sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävyydestä sekä paikallisten yhteisöjen hyväksyttävyydestä.

Saaristolain tehtävänä on ensisijaisesti edistää elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä eikä luoda perusteita tukitason korottamiselle saaristoalueilla yleisesti. Saaristoalueet ovat keskenään hyvin erilaisia, eikä kaikki elinkeinotoiminta ole sijainnista riippuvaista. Tämän vuoksi saaristoisuuden käyttäminen yleisenä perusteena korkeammalle tukitasolle ei ole tarkoituksenmukaista.

Lisäksi elinkeinotuet määräytyvät muun kansallisen lainsäädännön sekä Euroopan unionin valtiontukisääntöjen mukaisesti. Saaristolaki ei voi käytännössä ohjata tukien myöntämistä näiden järjestelmien ohi eikä vaikuta tukialueiden määrittelyyn. Tästä syystä TEM arvioi, että elinkeinotoiminnan edistämistä koskevan 10 §:n käytännön vaikuttavuus jää vähäiseksi eikä pidä säännöstä tarpeellisena nykyisessä muodossaan.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001		 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

Kulttuuriympäristö ja saaristomatkailu

TEM pitää erittäin myönteisenä ehdotusta, jonka mukaan saaristoluonnon ja -maiseman hoidon lisäksi avustuksia voitaisiin myöntää perinteisen saaristolaisen kulttuuriympäristön rakennusten ja rakennelmien säilyttämiseen ja kunnostamiseen.

Ministeriön näkemyksen mukaan kulttuuriympäristöjen hoito vahvistaa saaristoalueiden vetovoimaa, tukee matkailuelinkeinoa sekä edistää alueiden elinvoimaisuutta pitkällä aikavälillä.

Saaristoalueiden tilannekuva

TEM suhtautuu kriittisesti lakiehdotuksen 13 §:ään, jossa säädettäisiin saaristoa koskevan tilannekuvan muodostamisesta ja käsittelystä. Ministeriön näkemyksen mukaan kyse on hallinnon normaalista operatiivisesta toiminnasta, josta ei ole tarkoituksenmukaista säätää laissa.

Aluekehityksen seuranta ja tilannekuvatyö tulee tarkastella osana laajempaa aluekehittämisjärjestelmää. Parhaillaan valmisteltavan aluekehittämislainsäädännön uudistuksen yhteydessä voidaan arvioida, onko tarpeen säätää aluekehitystä koskevan tilannekuvan säännöllisestä poliittisesta käsittelystä. Tarkastelun tulee kattaa kaikki alueperustaiset politiikat eikä ainoastaan saaristoalueita. TEM katsoo, että eri alueita koskevaa tietoa tulee koota ja tarkastella kokonaisuutena, jotta aluekehityksen kokonaiskuva ei pirstaloidu.

Yhteenveto

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää saaristolain uudistamista kokonaisuutena kannatettavana ja katsoo sen vahvistavan saaristoalueiden elinvoimaa, saavutettavuutta sekä kulttuuri- ja luontoarvojen säilymistä. Ministeriö korostaa kuitenkin, että:

- saaristopolitiikan tulee kytkeytyä tiiviisti aluekehittämisen kokonaisuuteen,
- saaristoisuutta ei tule käyttää yleisenä perusteena korkeammalle yritystuelle,
- elinkeinotoiminnan edistämistä koskevan 10 §:n tarvetta tulee arvioida uudelleen,
- 13 § saariston tilannekuvasta tulee poistaa ja käsitellä osana aluekehittämis-lainsäädännön uudistusta

Laati: Aluekehitysjohtaja Johanna Osenius

Jakelu Eduskunta, Maa- ja metsätalousvaliokunta